

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Ak. god. 2015./2016.

Petra Jeršek

Korištenje građe u Knjižnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu

Završni rad

Mentorica: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić, doc.

Zagreb, 2016.

Kazalo

1. Uvod.....	1
2. Visokoškolske knjižnice.....	1
2.1 Općenito	1
2.2. Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu	2
3. Organizacija građe u knjižnicama	3
3.1 Knjižnični katalozi – kratka povijest.....	3
3.2 Knjižnični katalog Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu.....	5
3.3 Signature Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu.....	8
4. Informacijska pismenost i edukacija korisnika u knjižnicama	10
4.1 Općenito	10
4.2 Edukacija korisnika – primjer Knjižnice Filozofskog fakulteta.....	12
5. Istraživanje korisnika Knjižnice Filozofskog fakulteta	14
5.1 Metode i uzorak.....	14
5.2 Cilj i pretpostavke	15
5.3 Obrada rezultata ankete	15
5.4 Rasprava i zaključak.....	22
6. Zaključak	27
7. Literatura	28
8. Popis priloga.....	32

1. Uvod

Završni rad zamišljen je kao istraživanje korisnika u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Uključuje anketu provedenu na uzorku nasumično odabranih studenata fakulteta, ali i dva intervjua s dvije stručnjakinje iz Knjižnice. Prikazat će se teorijska pozadina edukacije korisnika u korištenju knjižnice i knjižničnih kataloga te analizirati korištenje u praksi. Cilj istraživanja je analizirati i statistički prikazati dobivene podatke koji će pomoći u interpretaciji sadašnjeg stanja edukacije u Knjižnici. Upozorit će se na važnost informacijske pismenosti za studente - buduće akademske građane.

2. Visokoškolske knjižnice

2.1 Općenito

Zakon o knjižnicama¹ kojim je uređeno obavljanje knjižnične djelatnosti, prema namjeni i sadržaju knjižničnog fonda razlikuje nacionalne, narodne, školske, sveučilišne, visokoškolske, opće-znanstvene te specijalne knjižnice, preuzevši podjelu od UNESCO-a. Hrvatska enciklopedija donosi razdiobu po drugim kriterijima: prema sadržaju zbirki knjižnice grana na opće (nacionalne, sveučilišne, gradske) i specijalne (tehničke, znanstvene i druge), a prema namjeni i korištenju privatne i javne (nacionalne, narodne, sveučilišne, školske)². Također tumači da se uz rad sveučilišne knjižnice ističu i one koje djeluju na razini pojedinih fakulteta koje naziva fakultetskim visokoškolskim knjižnicama.

Najjasnije objašnjenje moguće je iščitati iz prijedloga *Standarda i smjernica razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj* koji tumači da visokoškolske knjižnice, redom sveučilišne, veleučilišne i fakultetske, bivaju osnovane od strane javnih i privatnih visokih učilišta te „pružaju podršku obrazovnom, znanstvenom i javnom djelovanju matične ustanove“³. Fakultetska knjižnica se u daljnjem razlaganju

¹ Zakon o knjižnicama. // Narodne novine, 105(1997.) Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html (13.5.2016.).

² Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2016. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (4.5.2016.).

³ Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Prijedlog nacрта. 2008. Str. 4. Dostupno na: https://www.fer.unizg.hr/download/repository/Standardi_i_smjernice-listopad_2008_2_3_2-1.pdf (4.5.2016.).

definira kao knjižnica specijalnog tipa koja „prati potrebe za znanstvenom i nastavnom građom na matičnom fakultetu i sudjeluje u koordiniranoj izgradnji fondova, nabavlja dovoljan broj primjeraka ispitne literature, izgrađuje specijalne zbirke i nabavlja referentnu građu za svoje znanstveno područje (...)“⁴. Visokoškolske, a time i fakultetske knjižnice, obvezne su pružati određene knjižnične usluge od kojih se ovdje izdvajaju: korištenje javnih knjižničnih i skupnih kataloga, pristup javno dostupnim elektroničkim izvorima i njihovo korištenje, informacije o građi, posudba građe u/izvan knjižnice, međuknjižnična posudba. U kontekstu ovog rada bitno je naglasiti obvezu fakultetskih knjižnica da organiziraju poduku korisnika za korištenje knjižnice⁵. Standardom su propisani i minimalni kriteriji u pitanjima veličine knjižničnog fonda, broja primjeraka građe po studentu i minimalnog prostora knjižnice⁶.

2.2. Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu u današnjoj formi postoji od 2009. godine. Naravno, postojala je i prije, ali u ponešto drugačijoj organizaciji. Njenu povijest pratimo od kraja 19. stoljeća kada su osnovane prve dvije odsječke/zavodske knjižnice – Knjižnica Zavoda za slavensku filologiju (1886.) i Knjižnica Odsjeka za pedagogiju (1895.)⁷. Tokom godina utemeljene su čak 24 odsječke/zavodske ili tzv. seminarske knjižnice. Bogat je to bio spektar raznolikosti koji je bio naglašen mnogim većim ili manjim knjižnicama raštrkanim po hodnicima Fakulteta. Nedostatak prostora, ali i loša opremljenost bila je neizbježan problem godinama, sve do 2009. kada se 24 knjižnice ujedinjaju u jednu jedinstvenu, novosagrađenu knjižnicu za koju se vodstvo Fakulteta borilo desetljećima⁸. Međutim, tome je prethodilo oformljivanje nove knjižnične službe i sustava te preseljenje građe na nove police. O razmjerima tog pothvata govori broj jedinica građe u trenutku preseljenja, a koji je iznosio 604,067 jedinica građe⁹. Dugo željeni cilj prostornog objedinjavanja bio je napokon ostvaren. Seminarske knjižnice zadržavaju svoju građu iako zbirke nisu fizički odijeljene na način kako su bile nekada (zasebne prostorije za svaku od njih). Organizirane su po principu srodnosti na

⁴ Ibidem. Str. 5,7.

⁵ Ibidem. Str. 10.

⁶ Ibidem. Str. 12-13.

⁷ Mišetić, M.; Raos, N. Knjižnične zbirke Filozofskoga fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 25.

⁸ Jurković, M. Knjižnica Filozofskoga fakulteta – od želja do realizacije. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 10-23.

⁹ Mišetić, M.; Raos, N. Knjižnične zbirke Filozofskoga fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 27.

pet katova otvorenog pristupa, uz opću referentnu zbirku i izložbu časopisa u prizemlju¹⁰. Također, na trećem katu smještena je Zbirka stare i rijetke građe (RARA), a na četvrtom katu Zbirka audiovizualne građe (AV), uz neizbježno zatvoreno spremište u podrumu. Svaka zbirka djeluje zasebno po pitanju upravljanja i nabave čime rukovodi voditelj zbirke.

3. Organizacija građe u knjižnicama

3.1 Knjižnični katalogi – kratka povijest

Knjižnični katalog A. Horvat opisuje kao popis knjižnične građe koja se nalazi u jednoj ili više knjižnica određenoga područja, a koji može biti mjesni ili matični, abecedni ili stvarni¹¹. Spomenuta autorica naglašava da se „knjižnični katalog upotrebljava u svim segmentima poslovanja i funkcioniranja neke knjižnice (u nabavi, obradi, davanju obavijesti), a korisnicima mora pružiti uvid u knjižnični fond“¹². Iako su se knjižnični katalogi ponešto promijenili od shvaćanja kataloga iz devedesetih godina 20.stoljeća, pa i ranije, njihova zadaća je ostala, a i ostati će uvijek ista: odgovoriti na korisnička pitanja¹³. Informatizacija je zahvatila i područje bibliotekarstva, a katalogi su se razvijali usporedno toj činjenici. Sazrili su od kataloga na listićima do strojno čitljivog oblika te od mrežnih kataloga (engl. *OPAC - Online Public Access Catalogue*) do svima dostupnih mrežnih kataloga (engl. *WebPAC, web OPAC*) koji se koriste u današnje vrijeme.

Same OPAC-e diferenciramo u nekoliko tzv. generacija. Prvi OPAC-i, tj. OPAC-i prve generacije, razvili su se šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća¹⁴ što je omogućio uzlet MARC standarda 1960-ih godina. Jedan od njih bio je OPAC *Ohio State University Library*, a prvenstveno su nudili pretraživanje po autoru, naslovu, po njihovoj kombinaciji i signaturi¹⁵. Način rada bio je preslika rada s katalogom na listićima te svojevrni postupni

¹⁰ Mihel, I. Misija, vizija, vrijednosti, sadržaji i adaptibilnost. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 48.

¹¹ Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 9,20.

¹² Ibidem. Str. 19.

¹³ Ibidem. Str. 47.

¹⁴ Antelman, K.; Lynema, E.; Pace, A. K. Toward a twenty-first century library catalog. // Information technology and libraries. 25(2006), str. 128. Dostupno na: <http://eprints.relis.org/8177/> (13.5.2016.).

¹⁵ Andrić, B.; Idlbek, R.; Kotur, B. WebPAC Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku : studija uporabljivosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 51. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/93> (5.5.2016.).

prijelaz u online doba¹⁶. Druga generacija OPAC-a iz 1980-ih¹⁷ donosi neke novosti kao što je korištenje Booleovih operatora, operatora blizine, pretraživanje po ključnim riječima, više načina prikaza bibliografskih zapisa, ali zadržava sučelje s pristupom putem naredbi¹⁸. Sljedeću stepenicu u razvoju OPAC-a obilježila je globalna popularnost internetskih pretraživača (Google, Yahoo! i slično) 1990-ih i njihov način pretraživanja traženih pojmova preko *one-box search*, tj. unošenjem teksta u jednu kućicu¹⁹. Takvo funkcioniranje OPAC-a biva omogućeno eferberizacijom uz pomoć modela FRBR koji teži uspostavi novog i bržeg načina pretraživanja bibliografskih baza. U trećoj generaciji OPAC-a, poznatoj i kao OPAC 2.0 ili SOPAC (SOPAC, Social OPAC), susreće se po prvi puta sučelje kojim se upravlja računalnim mišem²⁰. Učeći od konkurencije, katalogi postaju fleksibilniji, više fokusirani na korisnike, a preuzimaju i neke od značajki Web 2.0 tehnologije: tagiranje, personalizacija, recenziranje, „spellcheck“, linkove, liste²¹. Prvi implementirani OPAC tog tipa onaj je američke knjižnice *North Carolina State University* iz 2006. godine. Nastao je kao rezultat suradnje sveučilišta s Endecom, komercijalnom korporacijom specijaliziranom za pretraživanje²². Isticalo se drugačije i vizualno privlačnije sučelje, promjena terminologije, lakše pretraživanje te Web 2.0 značajke poput tagiranja, popisa, linkova²³. Općenito gledajući, razlikujemo dva tipa OPAC-a treće generacije – komercijalna sučelja i sučelja otvorenog koda (*open source library software*)²⁴. Od komercijalnih ističu se Encore (Innovative Interfaces Inc.), Primo (Ex Libris), Enterprise (SirsiDynix), Visualizer (VTLS), a od sučelja otvorenog koda VuFind, Scriblio, Blacklight²⁵. Još su 1990-te nagovijestile svojevrsni trend - knjižnične

¹⁶ Antelman, K.; Lynema, E.; Pace, A. K. Toward a twenty-first century library catalog. // *Information technology and libraries*, 25(2006), str. 128. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/8177/> (5.5.2016.).

¹⁷ Barbarić, A. Povijesni pregled razvoja OPAC-a. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 46, 3/4(2003), str. 54. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/87> (5.5.2016.).

¹⁸ Andrić, B.; Idbek, R.; Kotur, B. WebPAC Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku : studija uporabljivosti. Str. 51.

¹⁹ Rajter, Ž. Od konceptualnih modela preko OPAC-a treće generacije do slijedeće generacije knjižničkog sustava. // 15. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske strukture : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 177.

²⁰ Wilson, K. OPAC 2.0: next generation online library catalogues ride the Web 2.0. wave! // *Online Currents* 21, 10(2007), str. 1. Dostupno na: http://epubs.scu.edu.au/lib_pubs/11/ (6.5.2016.).

²¹ Ibidem. Str. 2.

²² Emanuel, J. Next generation catalogs: what do they do and why should we care? // *Reference & User Services Quarterly* 49, 2(2009), str. 118. Dostupno na: http://www.jstor.org/stable/20865212?seq=1#page_scan_tab_contents (6.5.2016.).

²³ Antelman, K.; Lynema, E.; Pace, A. K. Toward a twenty-first century library catalog. // *Information technology and libraries*, 25(2006), str. 132-134. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/8177/> (6.5.2016.).

²⁴ Wilson, K. OPAC 2.0: next generation online library catalogues ride the Web 2.0. wave! // *Online Currents* 21, 10(2007), str. 9.

²⁵ Emanuel, J. Next generation catalogs: what do they do and why should we care? // *Reference & User Services Quarterly* 49, 2(2009), str. 118.

kataloge dostupne na World Wide Web-u²⁶. Time dolazi do dostupnosti kataloga izvan knjižnice, što prije nije bilo moguće. Korisnicima su primamljiviji zato što, osim što su dostupni na mreži, su brzi, moguće je pretraživati razne formate i izvore, rezultati se rangiraju po relevantnosti, omogućena je autentifikacija korisnika, a dozvoljena je i personalizacija²⁷.

Paralelno možemo pratiti razvoj integriranih knjižničnih sustava (engl. *integrated library system, ILS*) koji, uz OPAC, objedinjuju ostale dijelove knjižničnog poslovanja - katalogizaciju, cirkulaciju i nabavu²⁸. Postaju široko prihvaćeni još 1980-ih i 1990-ih²⁹, međutim, kompletizacija automatizacije trajala je i razvijala se još godinama nakon. Bio je to spor postupak koji je uvijek zaostajao u ispunjenju potreba knjižnične i korisničke zajednice. Problem je bio utoliko veći zato što tadašnji integrirani knjižnični sustavi nisu omogućavali efektivno izvršavanje svakodnevnih zahtjeva i poslova³⁰. Osvremenjivanje ILS-a u relativno recentno vrijeme i njihove karakteristike pojašnjavaju Wang i Dawes – kvalitetno upravljanje knjižničnim resursima, primjena *service oriented architecture*, tj. SOA modela (neovisnost o platformi, slobodno biranje softvera i hardvera, omogućuje razvoj i održavanje), podrška u svakodnevnim poslovima knjižnice te suvremeno pretraživanje (relevantnost, facete, *one-box search*, tagiranje, linkovi i ostalo)³¹.

3.2 Knjižnični katalog Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Knjižnični softver Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu je Koha – jedan od softvera otvorenog koda korištenih za knjižnično upravljanje. Uveden je tek preseljenjem u novu zgradu knjižnice, a implementacija je započela 2008. godine³². Kohi je prethodio UNESCO-v softver CDS/ISIS, koji je sadržavao, doduše razjedinjene, zapise o građi nekih odsječnih/zavodskih knjižnica (anglistika, fonetika, informacijske znanosti, komparativna

²⁶ Barbarić, A. Istraživanje upravljanja WebPAC-om u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 45, 3/4(2002), str. 94.

²⁷ Khurshid, Z.; Ahmed, S. S. From online catalogs to library portals: empowering users. // VINE 37, 3(2007), str. 277. Dostupno na: <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/03055720710825609> (6.5.2016.).

²⁸ Krajna, T.; Martek, A. Implementacija standarda i protokola u integrirane knjižnične sustave. // Knjižnice : kamo i kako dalje? : knjižnice i očuvanje kulturne baštine : knjižnice bez granica: digitalni repozitoriji : knjižnični softver : zbornik radova. / 11. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Opatija, 01.-04. travnja 2009. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 191-192.

²⁹ Wang, Y.; Dawes, T. A. The next generation integrated library system: a promise fulfilled. // Information Technology and Libraries 31, 3(2012), str. 76. Dostupno na: <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ital/article/view/1914> (6.5.2016.).

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem. Str. 78-81.

³² Glavica, M. Kronologija događanja relevantnih za implementaciju softvera u Knjižnici Filozofskog fakulteta. // Koha : kronologija implementacije. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/koha/index.cgi?kronologija_implementation (6.5.2016.).

književnost, psihologija i slavenska filologija)³³. Postupnim pomakom prema automatizaciji i formiranju knjižničnog WebPAC-a, u sklopu projekta Sustav znanstvenih informacija (SZI), valjalo je odabrati knjižnični softver koji bi mogao pomoći realizirati te želje³⁴. Ne treba zanemariti da Nacionalna i sveučilišna knjižnica još 2005. godine ugovara nabavu integriranog knjižničnog softvera koji je trebao postupno obuhvatiti visokoškolske knjižnice – trebao je to biti Voyager tvrtke Endeavor (usmjeren na anglo-američko područje, nema dijakritičkih znakova hrvatskog jezika)³⁵. Paralelno s time, na tržištu knjižničnih softvera događale su se važne promjene – Francisco Partners 2006. godine otkupljuje Ex Libris (sa softverom ALEPH 500) i konkurentsku tvrtku Endeavor s već ranije spomenutim Voyagerom³⁶. Ipak, buduća Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu još početkom 2008. godine nije definirala koji softver planira implementirati³⁷. Mimo odabira knjižničnog softvera, marljivo se radilo na uređivanju i konverziji zapisa iz CDS/ISIS u MARC21(WebPAC2 softver) kao priprema za novi katalog. Kada je u ožujku 2008. godine konačno odabrana Koha 3.0 s podrškom za MARC21 došlo je vrijeme za migraciju otprije konvertiranih podataka u sustav. Uslijedilo je fizičko spajanje fonda te resigniranje građe³⁸.

Koha je slobodni integrirani knjižnični softver s otvorenim kodom čije je korištenje besplatno. Kao takav, omogućuje sve bitne stavke važne u poslovanju knjižnice – nabavu, katalogizaciju, posudbu, pretraživanju, statistiku³⁹. Razmjenu podataka može vršiti preko korištenih standarda, a samozaduživanje je osposobljeno uz pomoć 3M RFID sustava za koji Koha ima podršku⁴⁰. Sam knjižnični katalog baziran je na Web-u i ne zahtjeva instalaciju posebnog softvera na računalo te ga je moguće koristiti na jeziku koji odgovara knjižnici⁴¹.

³³ Glavica, M. Slobodni softver u otvorenoj knjižnici : začeci informatizacije u knjižnicama Filozofskog fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 70.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Salatić, B. Kakav knjižnični softver trebamo? // Knjižnice : kamo i kako dalje? : knjižnice i očuvanje kulturne baštine : knjižnice bez granica: digitalni repozitoriji : knjižnični softver : zbornik radova. / 11. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Opatija, 01.-04. travnja 2009. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 197-198.

³⁶ Francisco Partners to acquire Endeavor Information Systems from Elsevier. // Library technology guides.

Dostupno na: <http://www.librarytechnology.org/diglib-fulldisplay.pl?SID=20090728882568359&RC=12272&code=pr&Row=4> (6.5.2016.).

³⁷ Glavica, M. Kronologija događanja relevantnih za implementaciju softvera u Knjižnici Filozofskog fakulteta.

// Koha : kronologija implementacije. Dostupno na:

https://saturn.ffzg.hr/koha/index.cgi?kronologija_implementacije (6.5.2016.).

³⁸ Glavica, M. Usmeno priopćenje (28.4.2016.).

³⁹ Glavica, M. Slobodni softver u otvorenoj knjižnici : začeci informatizacije u knjižnicama Filozofskog fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 74.

⁴⁰ Ibidem.

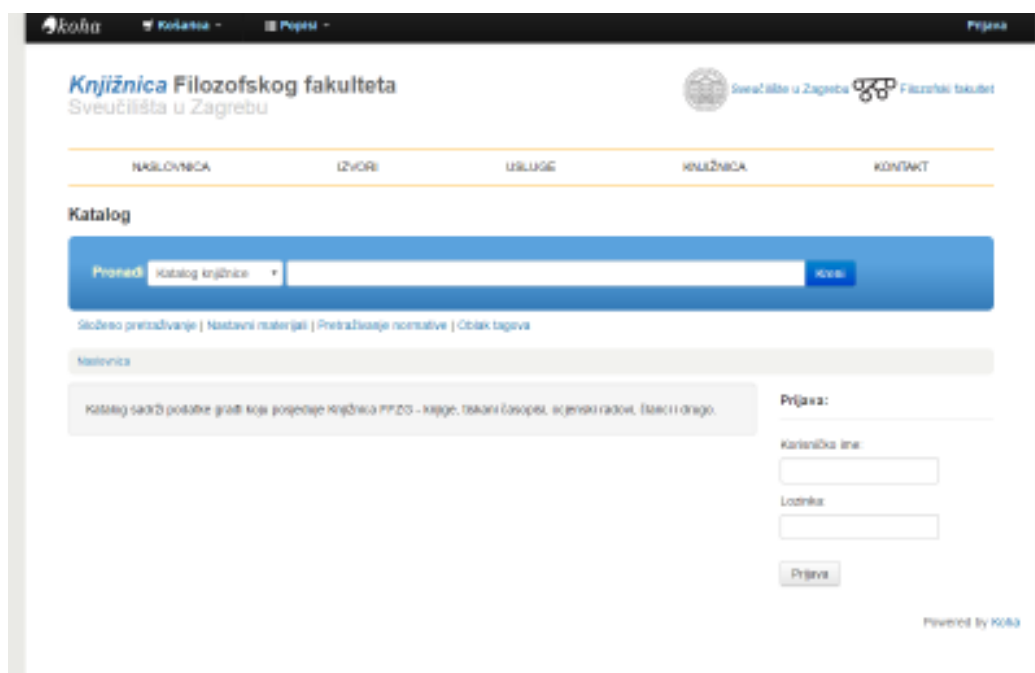
⁴¹ Egunjobi, R. A.; Awoyemi, R. A. Library automation with Koha. // Library Hi Tech News 29, 3(2012), str. 13. Dostupno na: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/07419051211241868> (6.5.2016.).

Korisničko sučelje Knjižnice Filozofskog fakulteta nudi jednostavno (*one-box search*) i složeno pretraživanje kataloga, pregled dostupnih inozemnih elektroničkih časopisa te baze podataka s brojnim izvorima za humanističke i društvene znanosti. Izdvojeni su linkovi za radno vrijeme, upute za međuknjižničnu posudbu i skeniranje na zahtjev, informacije o studentskoj praksi te napomene o naručivanju građe iz zatvorenog spremišta. Također, prisutni su linkovi na portal Hrčak, CROSBİ i Google znalac. Većinu naslovne stranice zauzimaju najnovije novosti. U gornjem registru moguće je, osim naslovnice odabrati Izvore (vodi na katalog, baze podataka, linkove drugih hrvatskih knjižnica i drugo), Usluge (informacije o članstvu u knjižnici, korištenju i posudbi građe, korištenju računala, fotokopiranju, printanju i skeniranju, garderobi, izobrazbi korisnika i knjižničara). Ako se na izborniku odabere Knjižnica, link vodi do podataka o zaposlenicima knjižnice, organizaciji zbirki po katovima, a brojeve telefona i mail adrese zaposlenika i informatičke službe moguće je doznati i u Kontaktima.

Sučelje Kohe nudi jednostavno pretraživanje cijelog kataloga te pretraživanje po naslovu, autoru, predmetu, ISBN-u, nakladničkoj cjelini i signaturi. Složeno pretraživanje proširuje kategorije koje nudi jednostavno pretraživanje uz njihovu kombinaciju. Nudi dodatni odabir vrste građe, zbirke, lokacije na polici, raspon godina izdavanja, jezik, lokaciju i dostupnost. U katalog se korisnici prijavljuju koristeći fakultetski AAI@EduHr račun. Tada je dostupan pregled osobnih podataka, trenutna zaduženja i rezervacije, tagovi prijavljenog korisnika, prethodna pretraživanja, povijest posudbe, prijedlozi za nabavi i generirani popisi. Ukoliko korisnik ima kašnjenje povratka posuđene građe, može samostalno produljiti (dva puta) posudbu. Što se tiče uređivanja pojedinačnih zapisa o građi, korisnik može dodavati tagove, komentirati (uz pregled i odobrenje knjižničara), ispisati informacije i jedinici građe, snimiti na popis te pretražiti u nekim drugim knjižničnim bazama. Omogućeno je i dijeljenje na stranicama Facebook-a, LinkedIn-a, Delicious-a, Twitter-a, Google+-a i preko maila.

M. Glavica, sistemska knjižničarka zadužena za pravilno funkcioniranje Kohe, smatra da sustav nije teško održavati, relativno je neovisan te ga je moguće poboljšavati (softver otvorenog koda). Također, od 2012. godine uveden je novitet – godišnja inventarna knjiga unutar Kohe kroz koje je moguće regulirati i kontrolirati godišnju nabavu svakog ogranka knjižnice kojim upravlja voditelj zbirke⁴².

⁴² Glavica, M. Usmeno priopćenje (28.4.2016.).

Slika 1: Sučelje kataloga Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 6.5.2016.

3.3 Signature Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Signature su esencijalne za organiziranje građe u knjižnicama. Označavaju položaj građe u knjižnici i omogućuju lakše lociranje na policama. Nalaze se na primjerku građe, a zapisane su i u knjižničnom katalogu. Danas su uglavnom „pomične“, tj. građa nije fiksirana točno za određeni položaj na polici, položaj ovisi o drugoj građi⁴³. Mogu biti u formi tzv. *numerus currens*-a⁴⁴ (tekući, redni broj) koji se dodjeljuje redom kako građa pristiže u knjižnicu, a najčešće se koristi u zatvorenim spremištima (npr. u Knjižnici Filozofskog fakulteta). Drugi rasprostranjeni oblik signatura koristi Univerzalnu decimalnu klasifikaciju (UDK), npr. Knjižnice grada Zagreba.

Signature građe u slobodnom pristupu⁴⁵ Knjižnice Filozofskog fakulteta ne pripadaju navedenim oblicima signatura. Zaključeno je da UDK raspored ne bi bio dovoljno funkcionalan iz više razloga. Naime, knjižnica posjeduje građu čiji sadržaj zadire duboko u detalje pojedinačnih područja što bi rezultiralo predugim oznakama, klasifikacijska podjela ne odgovara u potpunosti potrebama knjižnice, a neka područja nisu obuhvaćena od strane UDK. Primjerice područje religije nije dovoljno razrađeno da bi se moglo funkcionalno primijeniti, a

⁴³ Signatura. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2016. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55880> (7.5.2016.).

⁴⁴ Numerus currens. // Proleksis enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/56275/> (7.5.2016.).

⁴⁵ Moguće pregledati na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/knjiznica> (7.5.2016.).

klasifikacija nekih područja, npr. psihologije, je zastarjela i nepravilno, u današnjem kontekstu, svrstana u filozofiju.

Zbirke su smještene na pet katova i prizemlje⁴⁶. Svaki kat ima jedinstvenu oznaku, od A do F, te još jedno slovo uz oznaku kata koja označuje konkretnu zbirku (tako zbirka povijesti ima oznaku CA gdje je C oznaka drugog kata, a A oznaka za povijest). U prizemlju (A) nalazi se referentna zbirka i zbirka časopisa, na prvom katu zbirka filozofije (BA), metodologija i statistika društvenih znanosti (BB), psihologija (BC), sociologija (BD), antropologija (BE), pedagogija (BF) i informacijske znanosti (BG). Na drugom katu smještene su zbirke povijesti (CA), povijesti umjetnosti (CB), arheologije (CC) te etnologije i kulturne antropologije (CD), a na trećem zbirka slavistike (D) koja obuhvaća kroatistiku, srbistiku, slovenistiku, bosaniku, (...) uz zasebnu Zbirku stare i rijetke građe (RARA). Na četvrtom katu nalaze se fonetika (EA), lingvistika (EB), komparativna književnosti (EC), klasična filologija (ED), indologija i indoiranistika (EE), sinologija (EF), japanologija (EG), hungarologija (EH), turkologija (EI), skandinavistika (EJ), koreanistika (EK) te Zbirka audiovizualne građe (AV). Na petom katu objedinjene su velike jezične skupine poput engleskog (FA), njemačkog (FB), nizozemskog (FC), talijanskog (FD), francuskog (FE), španjolskog (FF), portugalskog (FG), rumunjskog jezika (FH), uz nadopunu Austrijske knjižnice Zagreb. Svaka od njih ima vlastitu podjelu građe na stručne skupine⁴⁷.

Kako bi se zadržao integritet zbirki, svaka je dobila zasebni skup signatura koje se granaju na manje podjedinice. Iako nije korišten pristup UDK, signature nisu formirane bez utemeljenja na klasifikaciji i nisu rađene u potpunosti iznova. Vršen je postupak presigniranja iz starih signatura tako da su dodijeljene nove oznake, a unutarnja organizacija zbirki (stručne skupine) ostaje skoro u potpunosti jednaka. Što se tiče identifikacije pojedinih jedinica građe, nakon oznake stručne skupine dolaze prva tri slova prezimena autora, uz dodatak početnog slova glavnog stvarnog naslova. Naravno, uz iznimke korporativnog autora gdje se uzimaju prva tri slova glavnog stvarnog naslova ili pak u slučaju kada više različitih autora u okviru jedne zbirke i klasifikacijske podjedinice ima ista prva tri slova prezimena te se uzima još jedno dodatno. U Prilogu 1 su primjeri signatura u Knjižnici Filozofskog fakulteta.

⁴⁶ Knjižnica. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/knjiznica> (13.5.2016.).

⁴⁷ Raspored gradje u Knjiznici FF-a. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/raspored_gradje/index.cgi (13.5.2016.).

4. Informacijska pismenost i edukacija korisnika u knjižnicama

4.1 Općenito

Iz *Smjernica za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju* (IFLA) iz 2006. godine moguće je iščitati slijedeću definiciju informacijske pismenosti: „znanje i vještine potrebne za točnu identifikaciju informacija potrebnih za izvršenje određenih poslova ili rješavanje problema, organizaciju ili reorganizaciju, interpretaciju i analizu, (...)“⁴⁸. Nešto raniju definiciju, iz 2000. godine, nalazimo kod Američkog knjižničarskog društva⁴⁹: „informacijska pismenost čini temelje doživotnog učenja, zajednička je svim disciplinama i područjima i svim razinama obrazovanja, (...)“⁵⁰. M. Ivakić prenosi: „Informacijski pismena osoba može odrediti opseg potrebnih informacija, pristupiti im objektivno i učinkovito, kritički ih vrednovati, uključiti odabrane informacije u svoju bazu znanja, objektivno koristiti informacije za postizanje određenog cilja“⁵¹.

Ulogu i mjesto knjižnica u postizanju tog cilja ne smije se umanjivati. Upravo su one sastavni dio procesa učenja, smatra J. Akeroyd⁵². Ovim putem razmatrat će se kontekst fakultetskih knjižnica koje imaju mogućnost uključiti poučavanje i usavršavanje informacijske pismenosti u nastavne planove te pružati potporu obrazovnim programima⁵³. Edukacija koju provode visokoškolske knjižnice kreće od upoznavanja korisnika s postojanjem konkretnog sadržaja ili usluga knjižnice, a također i kako doći do njih na što jednostavniji način⁵⁴. Program edukacije sastavljaju i provode knjižničari, a da bi se što kvalitetnije osmislio nužno je poznavati cilj edukacije, strukturu korisničke zajednice (u fakultetskim knjižnicama su to naravno studenti), potrebe i znanje relevantno za korisnika te

⁴⁸ Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 21.

⁴⁹ American library association (ALA), zajedno s Association of college and research libraries

⁵⁰ Sinikara, K. Edukacija korisnika u finskim sveučilišnim knjižnicama. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 14.

⁵¹ Ivakić, M. Obrazovanje korisnika za društvo znanja. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 121-122.

⁵² Akeroyd, J. Budućnost visokoškolskih knjižnica. // Slobodan pristup informacijama : 4. i 5. okrugli stol : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. Str. 9.

⁵³ Ivakić, M. Obrazovanje korisnika za društvo znanja. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 122.

⁵⁴ Tokić, I.; Mihalić, I.; Takač, M. Edukacija korisnika specijalne knjižnice : obveza ili prilika? Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 181.

metode educiranja⁵⁵. Kako bi sami knjižničari bili osposobljeni za što funkcionalnije provođenje takvih programa, neizbježna je i njihova edukacija u tom području⁵⁶. Sadržaj edukativnih programa za korisnike ovisi o vrsti knjižnice i interesima knjižnice, ali najčešće pokriva upoznavanje korisnika s knjižnicom, korištenje OPAC-a, online komercijalne baze podataka, elektroničke i tiskane časopise, elektroničke knjige, pregled referentne građe i međuknjižničnu posudbu⁵⁷. M. Ivakić ističe da je „svrha obrazovanja korisnika samostalno pretraživanje različitih izvora informacija, izgradnja kriterija vrednovanja i prepoznavanje najpovoljnijeg puta do informacije“⁵⁸. Problemi na koje se nailazi prilikom organizacije takvih programa su nezainteresiranost i preopterećenost korisnika⁵⁹. Edukativni programi provode se u prostorima knjižnice iako često knjižnice na web stranicama izdvoje upute za korištenje kataloga i građe (tutoriali), a također i u obliku tzv. učenja na daljinu.

Kako se istraživanje završnog rada više fokusira na korištenje knjižničnog kataloga, nije na odmet prikazati što korisnici, a što knjižničari traže od OPAC-a. Nije neočekivano da se studenti, zapravo mlađe generacije općenito, preferiraju oslanjati na izvore koji su im dostupni jednostavnim pretraživanjima (prvenstveno Interneta tražilicama poput Google-a) nego znanstvenim izvorima pohranjenima u organiziranim bazama podataka⁶⁰. Prema izvještaju OCLC-a iz 2009. godine⁶¹ saznajemo da korisnike privlači što jednostavniji proces od otkrivanja do pristupanja građi te žele odmah saznati dostupnost i kako doći do građe. Knjižničare pak smetaju duplikatni zapisi u knjižničnom katalogu koji usporavaju rad (treba ih ujediniti u jedan zapis) i tipografske greške koje bi trebalo ispraviti, a sviđa im se obogaćivanje kataložnih zapisa s kazalima, sadržajem, sažecima i slično.

⁵⁵ Ibidem. Str. 182.

⁵⁶ Ibidem. Str. 184.

⁵⁷ Ivakić, M. Obrazovanje korisnika za društvo znanja. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 124-125.

⁵⁸ Ibidem. Str. 124.

⁵⁹ Tokić, I.; Mihalić, I.; Takač, M. Edukacija korisnika specijalne knjižnice : obveza ili prilika? Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 182.

⁶⁰ Hebrang Grgić, I.; Miočić, P. Searching for information sources: students' behaviour in electronic environment. // MIPRO 2012 : 35th international convention : mipro proceedings / Biljanović, Petar (ur.). Rijeka : Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics, 2012. Str. 1491.

⁶¹ OCLC. Online catalogs: what users and librarians want : an OCLC report. Str. 11,23. Dostupno na: <https://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs.en.html> (7.5.2016.).

4.2 Edukacija korisnika – primjer Knjižnice Filozofskog fakulteta

Sustavna edukacija studenata prve godine Filozofskog fakulteta o korištenju knjižnice još je relativno nova – uvedena je akademske godine 2014./2015., a ponovljena je tekuće 2015./2016. godine. Po nazivom „Orijentacijski tjedan“ odvijala se početkom zimskog semestra kroz tjedan dana. Organizirana je na razini fakulteta kao obavezna te obuhvaća sve studente prvih godina studija Filozofskog fakulteta. Detalji o programu, razlozima i načinima organizacije saznali su se iz intervjua⁶² s Ivom Melinščak Zlodi iz Knjižnice Filozofskog fakulteta. U pripremanju programa i organizaciji sudjelovali su i provodili ga Dorja Mučnjak (informacijski stručnjak Knjižnice), Lana Zrnić (Zbirka za filozofiju) i Iva Melinščak Zlodi (elektronički izvori). Kroz tjedan dana su se na svakodnevnoj bazi nudila po tri termina koja bi vodile spomenute knjižničarke u prostorima knjižnice. Grupe su imale po pedesetak studenata koji su birali termin koji im najviše odgovara. Unatoč tome što je edukacija službeno bila obavezna za sve studente prvih godina, kontrola pohađanja nije provedena. Edukacija je obuhvatila uvodno predavanje o Knjižnici kako bi se novim studentima olakšalo snalaženje, ali i upoznalo ih se s mogućnostima i uslugama. Studenti su mogli doznati osnovne informacije o korištenju Knjižnice, o pravu i načinu učlanjivanja, prostornoj organizaciji i signaturama, osnovna pravila posuđivanja građe te što se može, a što se ne može posuđivati. Prezentirane su ostale usluge kao što je korištenje čitaonice, računala, fotokopiranja, skeniranje na zahtjev, naručivanje iz zatvorenog spremišta i međuknjižnična posudba. Ukratko je prikazano pretraživanje u knjižničnom katalogu kako bi studenti vidjeli primjer knjižničnog zapisa i što valja gledati prilikom traženja građe na policama. Metoda izlaganja bila je korištenje web stranica Knjižnice Filozofskog fakulteta na kojoj mogu samostalno naći sve informacije o kojima se pričalo s ciljem da se lakše mogu posavjetovati ukoliko nešto nije jasno ili naći kontakt osobe za specifičan zahtjev.

Razlog uvođenja takvih radionica bila je želja da se novim studentima olakša korištenje Knjižnice te da od prvih dana fakulteta znaju svoja prava i usluge koje im stoje na raspolaganju. Inicijator „Orijentacijskog tjedna“ je Dorja Mučnjak koja je povezala upoznavanje Knjižnice s već postojećim uvodnim radionicama o *Sustavu učenja na daljinu Omega* po nazivom „Uvod u sustav Omega“⁶³ koje vodi Centar za potporu e-učenju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (CPEU). Bilo je potrebno formirati program

⁶² Melinščak Zlodi, I. Usmeno priopćenje (5.5.2016.).

⁶³ Centar za potporu e-učenju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://cpeu.ffzg.unizg.hr/> (8.5.2016.).

edukacije kako bi svi studenti dobili iste informacije na početku studiranja. Iva Melinščak Zlodi poručuje: „Da, u budućnosti sve više treba raditi na edukaciji korisnika!“.

„Orijentacijski tjedan“ nije jedini oblik edukacije korisnika koji Knjižnica nudi. Na web stranicama Knjižnice, pod sekcijom *Edukacija za studente*⁶⁴ nude se integrirane radionice „namijenjene razvijanju ostalih vještina potrebnih za kvalitetno studiranje“. Organizirane su u suradnji s nastavnicima koji se javljaju Knjižnici sa željom da sadržaj kolegija upotpune programom za poboljšanje informacijske pismenosti. Radionice se zovu *Informacijska pismenost I, II i III*, svaka traje 90 minuta i pokriva različita područja različitim stupnjem temeljitosti obrade. *Informacijska pismenost I* pokriva općenite teme vezane uz Knjižnicu, njen rad, dostupnu građu i elektroničke materijale. Nešto naprednija radionica *Informacijska pismenost II* zalazi u publiciranje i korištenje informacija discipline koja se studira, oblikovanje pismenih radova i citiranje, dok *Informacijska pismenost III* doprinosi razvijanju vještina pronalaženja i evaluacije znanstvenih informacija, pretraživanje bibliografskih baza podataka, korištenje softvera za organiziranje referenci i ostalo⁶⁵. Radionice se mogu održavati u prostoru Knjižnici ili u predavaoni kolegija u uobičajeno vrijeme, a provode se na inicijativu profesora s odsjeka. Primjer uključivanja edukacije korisnika u kolegije na fakultetu je kolegij *Uvod u informacijske znanosti* s Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, nositeljice dr.sc. Jadranke Lasić-Lazić. U sklopu seminara kojeg održava znanstveni novak Tomislav Ivanjko organizirala su se dva posjeta - Dorje Mučnjak i Ive Melinščak Zlodi iz Knjižnice. Studente se odmah na početku akademske godine, u zimskom semestru, poučilo naprednom pretraživanju kataloga Knjižnice i dostupnih baza podataka iz područja informacijskih znanosti⁶⁶.

Uz radionice informacijske pismenosti Knjižnica ponekad organizira i samostalne radionice sa specifičnim temama⁶⁷. O njima se saznaje na stranicama Knjižnice i na taj način se zainteresirani prijavljuju. Izvode se u računalnoj dvorani. Često su organizirane za određen profil studenata, obično po studijskim grupama – filolozi, studenti društvenih i humanističkih znanosti – gdje svaka grupa ima različite informacijske potrebe koji variraju o stupnju studija (preddiplomski, diplomski, poslijediplomski).

⁶⁴ Edukacija za studente. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/usluge/edukacija/studenti> (8.5.2016.).

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Ivanjko, T. Priopćenje mailom (9.5.2016.).

⁶⁷ Melinščak Zlodi, I. Usmeno priopćenje (5.5.2016.).

Prepoznat je još jedan oblik edukacije korisnika – edukacija provedena kao zaseban kolegij na odsjeku na kojem kao izvođači sudjeluju knjižničari. Trenutno je jedini primjer kolegij *Izvori i pretraživanje psihologijske literature* čiji je nositelj dr.sc. Dragutin Ivanec, a izvođači prvenstveno Marijana Glavica uz Ivu Melinščak Zlodi⁶⁸. Namijenjen je ponajviše studentima prve godine u zimskom semestru, a postoji od 2007. godine⁶⁹.

I. Hebrang Grgić i P. Miočić provele su istraživanje⁷⁰ o studentskom korištenju informacijskih izvora gdje su ustanovile da 94,9% ispitanika (studenata Filozofskog fakulteta) pretražuje knjižnični katalog samostalno, a 48% studenata se upoznaje s komercijalnim bazama podataka u okviru formalnog obrazovanja na fakultetu. Također, zaključuju da studente Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, tj. buduće informacijske stručnjake, više zanima problematika pretraživanja informacija u elektroničkim izvorima od studenata drugih odsjeka Filozofskog fakulteta. Ta činjenica doista ne čudi i poprilično je logična, ali kako autorice članka ističu – upravo studenti Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti imaju veće šanse da se upoznaju s time kroz sam studij te treba istu mogućnost osigurati studentima ostalih odsjeka⁷¹. Ipak, od studenata informacijskih znanosti se u okviru studija očekuje i potiče primjena elektroničkih izvora te su neizostavni dio pisanih radova. Koliko je to slučaj na drugim odsjecima, teško je znati i nije istraživano ovim završnim radom, iako vjerojatno postoje zamjetne razlike.

5. Istraživanje korisnika Knjižnice Filozofskog fakulteta

5.1 Metode i uzorak

Istraživanje je provedeno metodom anonimne ankete. Anketa se sastojala od 17 pitanja otvorenog ili zatvorenog tipa⁷² (Prilog 2). Na anketnom listu nalazili su se podaci o istraživanju, općenite upute, prostor za upisivanje godine studiranja na nekom, tj. nekim od

⁶⁸ Izvori i pretraživanje psihologijske literature. // ECTS Informacijski paket za akademsku godinu 2015/2016. Dostupno na: <https://theta.ffzg.hr/ECTS/Predmet/Index/1386> (8.5.2016.).

⁶⁹ Melinščak Zlodi, I. Usmeno priopćenje (5.5.2016.).

⁷⁰ Hebrang Grgić, I.; Miočić, P. Searching for information sources: students' behaviour in electronic environment. // MIPRO 2012 : 35th international convention : mipro proceedings / Biljanović, Petar (ur.). Rijeka : Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics , 2012. Str. 1493.

⁷¹ Ibidem. Str. 1495.

⁷² Otvoreni tip pitanja – korisnik nudi vlastiti odgovor; zatvoreni tip pitanja – korisnik bira od ponuđenih odgovora

studija Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Anketirano je 60 studenata – po 10 na svakom od pet katova knjižnice te prizemlju, kako bi uzorak bio jednako distribuiran. Istraživanje je provedeno u utorak, 12. travnja 2016. godine. Anketu su ispunjavali samostalno nasumično odabrani studenti Filozofskog fakulteta koji su toga dana koristili knjižnicu i pristali na anketiranje. Anketiranje se provodilo na svim katovima knjižnice kako bi u uzorku bili studenti raznolikih studijskih grupa. Ispitanici su bili vrlo otvoreni za anketiranje.

5.2 Cilj i pretpostavke

Podjelom ukupnog uzorka na manje grupe po katovima nije se nužno htjelo pokazati da su studenti određenih odsjeka manje upućeni u korištenje građe. Cilj je bio okupiti što širi spektar odsjeka, studenata i mogućih predznanja, bez konkretnog fokusa na određene skupine, npr. studente informacijskih znanosti za koje se tradicionalno pretpostavlja da imaju veća predznanja, interes i mogućnosti snalaženja uslugama Knjižnice⁷³. Anketa je trebala pokazati stupanj edukacije korisnika u Knjižnici Filozofskog fakulteta, poznavanje, učestalost samostalnost i ocjenu jednostavnosti korištenja knjižničnog kataloga (Kohe), poznavanje lociranja građe na policama, zadovoljstvo korisnika vlastitim stupnjem znanja korištenja Knjižnice te korištenje raznih usluga.

Očekivalo se prosječno znanje korištenja Knjižnice koje je sasvim dovoljno za najjednostavnije operacije potrebne svakom studentu. Također, da su mnoge usluge i mogućnosti kataloga rijetko korištene, iako su vrlo korisne. Pretpostavilo se da studenti ne smatraju edukaciju neizostavnim dijelom korištenja Knjižnice.

5.3 Obrada rezultata ankete

Najviše ispitanika je na drugoj godini studiranja (26,7%), slijede studenti četvrte godine (21,7%), pete godine (20%), treće godine (13,3%), prve godine (11,7%) te absolventi (6,7%).

⁷³ Hebrang Grgić, I.; Miočić, P. Searching for information sources: students' behaviour in electronic environment. // MIPRO 2012 : 35th international convention : mipro proceedings / Biljanović, Petar (ur.). Rijeka : Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics , 2012. Str. 1494.

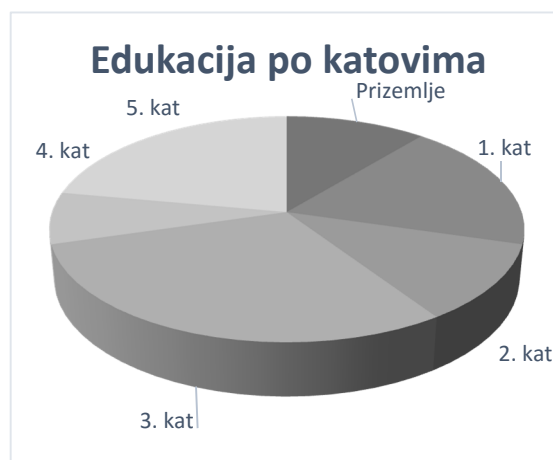
	<i>prizemlje</i>	<i>1.kat</i>	<i>2.kat</i>	<i>3.kat</i>	<i>4. kat</i>	<i>5.kat</i>	<i>UKUPNO</i>
<i>1.godina</i>	1	1	2	-	-	3	7
<i>2.godina</i>	1	4	1	4	2	4	16
<i>3.godina</i>	1	1	2	2	2	-	8
<i>4.godina</i>	3	2	2	1	4	1	13
<i>5.godina</i>	3	2	3	1	2	1	12
<i>apsolventi</i>	1	-	-	2	-	1	4

Tablica 1: Brojčano stanje ispitanika prema godini studiranja i katu anketiranja

Najzastupljeniji studij u anketiranju (valja uzeti u obzir mogućnost dvopredmetnog studiranja) je anglistika s deset studenata, slijede povijest umjetnosti i kroatistika s devet studenata. Ostali zastupljeni studiji su: rusistika (6), povijest (5), psihologija (5), etnologija i kulturna antropologija (5), lingvistika (4), filozofija (4), hispanistika (4), skandinavistika (4), arheologija (4), komparativna književnost (4), romanistika/francuski jezik i književnost (4), fonetika (3), sociologija (3), ukrajinistika (2), talijanistika (2), germanistika (2), turkologija (2), antropologija (2), pedagogija (2), geografija/povijest⁷⁴ (2) i bohemistika, informacijske znanosti te judaistika s po jednim studentom koji ih studira.

✓ Pitanje I. – pohađanje edukacije

Na izjavu *Prošao/la sam neki oblik edukacije o korištenju kataloga i snalaženja u Knjižnici FFZG-a* od 60 studenata je 27 odgovorilo pozitivno, što čini 45% ispitanika. Od toga je odgovor „da“ dalo troje (11,1%) studenata s prizemlja, petoro (18,5%) s 1. kata, troje (11,1%) s 2. kata, osmero (30%) s 3. kata, dvoje (7,4%) s 4. kata te šestero (22,2%) s 5. kata.

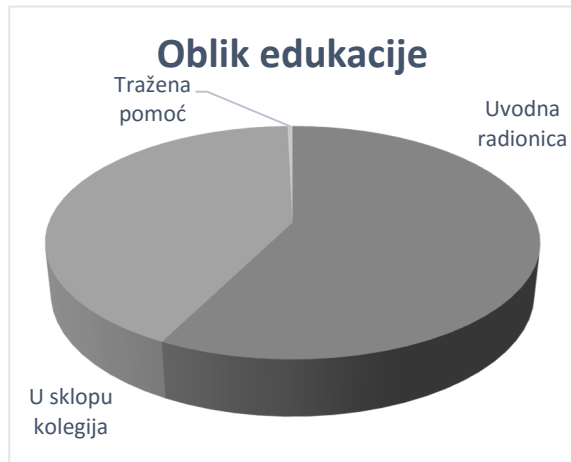

Grafikon 1: Edukacija o knjižničnom katalogu i korištenju građe, raspodjela po katovima

⁷⁴ Suradnja s PMF-om

✓ Pitanje II. – oblik edukacije

Drugo se pitanje nadovezuje na prvo, a traži unos informacija o edukaciji o katalogu i korištenju građe ukoliko su je prošli, konkretno *kakav* oblik edukacije i *kada* je bio

organiziran. Čak 15 od 27 ispitanika koji su prošli neki oblik edukacije odgovara početna radionica, tj. uvod za studente prvih godina (55,6%). Od preostalih 12 studenata njih 11 prošlo je neki oblik edukacije u sklopu kolegija (40,74%), a jedna osoba (0,37%) na vlastitu je inicijativu tražila pojašnjenje od zaposlenika knjižnice.

Grafikon 2: Oblik edukacije o korištenju knjižničkog kataloga i građe

Uvod/Orijentacijski tjedan za studente prvih godina na kojem ih se upoznaje s katalogom i signaturama obuhvaća samo trenutnu prvu i drugu godinu (akademske godine 2015./16. i 2014./15.), otkada zapravo i postoji. Zastupljenost prve godine je 33,3% dok je studenata druge godine više – 66,7%, što je i očekivati kako su oni anketno više zastupljeni (1.godina 7 studenata, 2.godina 16 studenata). Nisu svi studenti prve godine, a ni druge, prisustvovali uvodu – potvrdno je odgovorilo 5 od 7 studenata prve godine i tek 10 od 16 studenata druge godine. Radionice su bile obvezne za sve studente, ali se dolasci studenata nisu kontrolirali.

Studenti trenutne treće, četvrte, pete godine i absolventi (njih ukupno 11 od 12) edukaciju iz ovog područja stječu u sklopu kolegija. Najčešće (4 od 11) je to kolegij *Historiografski praktikum* Odsjeka za povijest kojeg su pohađali studenti povijesti te integriranog studija geografije i povijesti. Susreće se i kolegij *Izvori i pretraživanje psihologijske literature* Odsjeka za psihologiju, neimenovani kolegij iz rusistike te neimenovani kolegiji koje su pohađali student hispanistike/povijesti umjetnosti i student lingvistike/ukrajinistike.

✓ Pitanje III.- korisnost edukacije

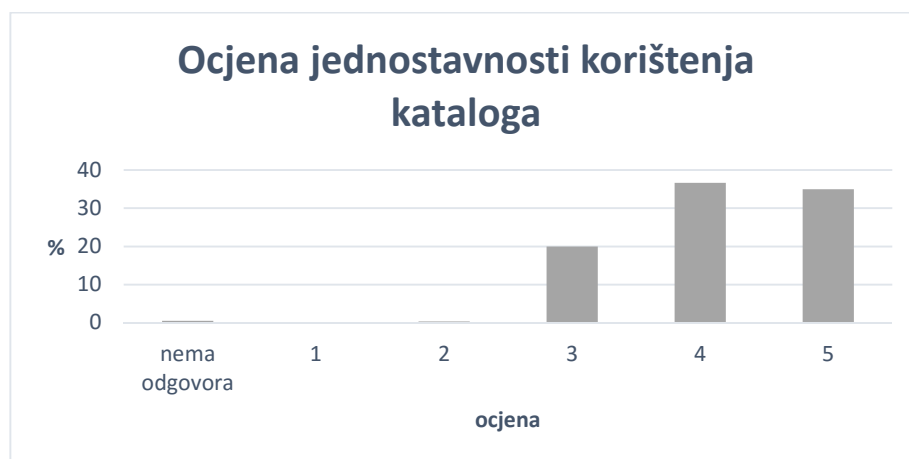
Od ukupnog broja ispitanika (27) koji su odgovorili da su prošli neki oblik edukacije njih 25 smatra da im je po tom pitanju pomogao – to čini 92,6% ispitanika.

✓ Pitanje IV. – poznavanje i korištenje kataloga

Na pitanje *Smatrate li da znate koristiti katalog Knjižnice FFZG-a?* 53 osobe odgovaraju potvrdno (da), što čini 88,3% ispitanika. Od osoba koje smatraju da ne znaju koristiti katalog njih je troje anketu ispunjavalo u prizemlju, jedna na drugom katu, dvije na četvrtom katu i jedna na petom katu.

✓ Pitanje V. – ocjena jednostavnosti korištenja kataloga

Od ispitanika se očekivalo da subjektivno ocijene jednostavnost korištenja kataloga Knjižnice FFZG. Ocjenjivalo se brojevima od jedan do pet, gdje (1) označava najmanje jednostavno/komplicirano, a (5) vrlo jednostavno korištenje. Tri osobe nisu dale odgovor. Od preostalih 57 ispitanika njih je 21 odgovorilo ocjenom (5), 22 ocjenom (4), 12 ocjenom (3) te 2 ocjenom (2).

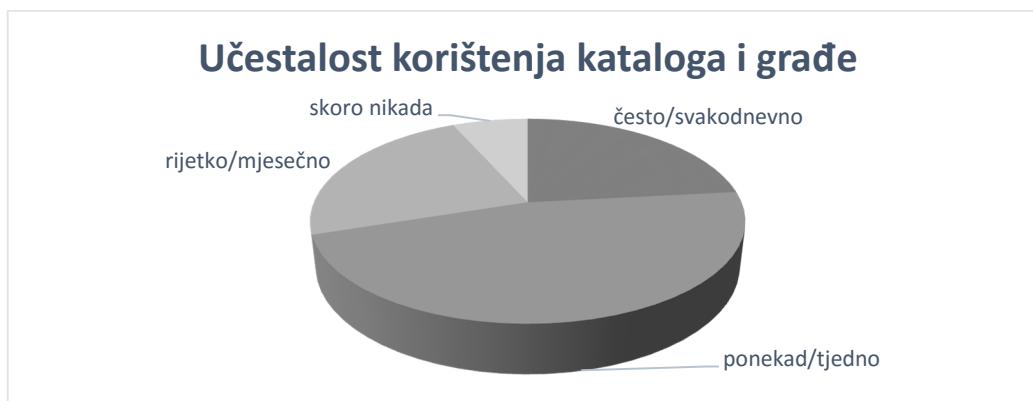

Grafikon 3: Ocjena jednostavnosti korištenja kataloga Knjižnice FFZG (1-5)

✓ Pitanje VI. – učestalost korištenja kataloga i knjižnične građe

Ispitanike se tražilo da ocijene učestalost korištenja kataloga i knjižnične građe slijedećim odgovorima: a) često/svakodnevno, b) ponekad/tjedno, c) rijetko/mjesečno, d)

skoro nikada. Njih 14 od 60 dalo je odgovor da katalog i građu koristi često/svakodnevno (23,3%), 28 osoba ponekad/tjedno (46,7%), 14 osoba rijetko/mjesečno (23,3%), a 4 osobe skoro nikada (6,7%).

Grafikon 4: učestalost korištenja knjižničnog kataloga i građe Knjižnice FFZG

✓ Pitanje VII. – samostalno korištenje kataloga

Studenti s visokih 95% izjavljuju da samostalno koriste katalog. To čini 57 od 60 ispitanika. Troje studenata koji katalog ne koriste samostalno anketi su pristupili na drugom, četvrtom i petom katu.

✓ Pitanje VIII. – samostalno lociranje građe na policama

U nešto manjem postotku mjerimo potvrđan odgovor na pitanje o samostalnom lociranju građe na policama – 93,3%. Takav odgovor dalo je 56 od 60 studenata, a oni koji građu ne lociraju samostalno prilikom anketiranja nalazili su se u prizemlju (1 osoba), prvom (1 osoba) i četvrtom katu (2 osobe).

✓ Pitanje IX. – snalaženje po policama knjižnice

Ponuđeni odgovori pitanja *Jeste li zadovoljni vlastitim snalaženjem po policama knjižnice?* su da (zadovoljan/na sam), djelomično i ne (nisam zadovoljan/na). Zadovoljno ih je 44 (73,3%), djelomično ih je zadovoljno 15 (25%), a samo jedna osoba nije zadovoljna kako locira građu na policama (1,7%).

✓ Pitanje X. – signatura

Deseto pitanje traži povratnu informaciju o poznavanju pojma signatura. Visok postotak studenata odgovara da zna što je signatura – njih 56, što čini 93,3%. Osobe koje nisu upoznate s pojmom signatura bile su anketirane u prizemlju (2) te četvrtom katu (2).

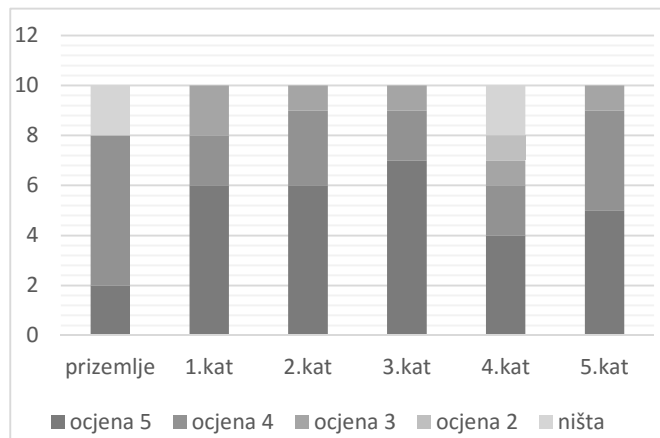
✓ Pitanje XI. – sustav signatura

Odgovori na pitanje *Razumijete li sustav signatura (Knjižnice FFZG)?* su ponešto raznolikiji. Pola (30) ispitanika smatra da poznaje sustav signatura koje susreće na policama (50%), 20 ga djelomično razumije (33,3%) dok 10 osoba smatra da nema saznanja o tome kako signature funkcioniraju na policama (16,7%).

✓ Pitanje XII. – ocjena jednostavnosti snalaženja po policama

Od korisnika ispitanika tražila se subjektivna ocjena (1-5) jednostavnosti snalaženja po policama koristeći signature. Ponovno, ocjena (1) označuje najmanje jednostavno/komplicirano, a (5) vrlo jednostavno snalaženje. Pola ispitanika odgovara ocjenom (5), njih 19 ocjenom (4), 6 ocjenom (3), 1 osoba ocjenom (2), a 4 osobe ostavile su polje praznim. Nitko nije dao ocjenu (1). To čini: 50% ocjene (5), 31,7% ocjene (4), 10% ocjene (3), 1,7% ocjene (2) te 6,7% ništa.

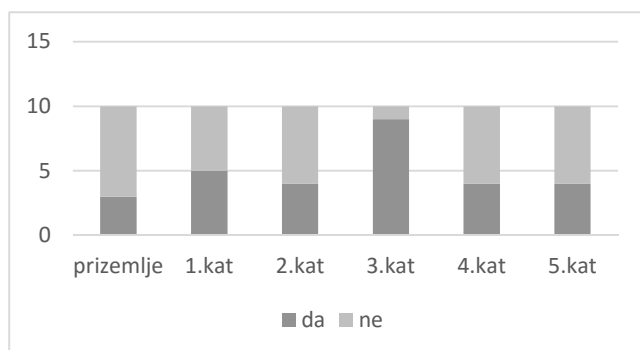
Grafikon 5: ocjena jednostavnosti snalaženja po policama Knjižnice FFZG, (1-5)

✓ Pitanje XIII. – računala s katalogom

Pitanje se odnosi na računala s katalogom postavljena na katovima knjižnice te koriste li ih ispitanici. Odgovor „da“ dalo je 48 od 60 ispitanika, tj. 80%. Ukupno 11 osoba (18,3%) daje odgovor „ne“: po jedna osoba s prizemlja i 2. kata, isto tako po dvije s 3. i 4. kata te po tri s 1. i 5. kata. Jedna osoba (1,7%) nije dala odgovor.

✓ Pitanje XIV. – prijava u katalog

Na pitanje *Koristite li mogućnost prijave u katalog?* također su ponuđena dva odgovora – da i ne. Od ukupno 60 ispitanika 29 ih koristi mogućnost prijave u katalog Knjižnice FFZG, tj. 48,3%. Shodno tome, 31 osoba (51,7%) ne koristi tu mogućnost.

Grafikon 6: korištenje mogućnosti prijave u katalog Knjižnice FFZG

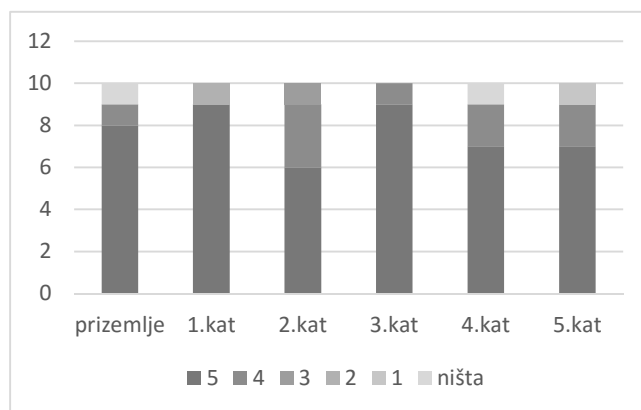
✓ Pitanje XV. – opcije kataloga

Pitanje se nadovezuje na prethodno vezano za prijave u katalog u smislu da traži od korisnika da pojasni za što koristi tu mogućnost, tj. koje opcije koristi. Opcije nisu bile navedene na anketi. Neke od njih su pregled zaduženja i rezervacija, produljenje posudbe, uređivanje osobnih podataka, tagiranje, pregled prethodnih pretraživanja, povijest posudbe, prijedlozi za nabavu, popisi. Od navedenih, samo petero opcija spominju korisnici. Također, samo 22 ispitanika daje neki primjer opcije unatoč činjenici da ih je 29 napisalo da se prijavljuje u katalog. Najčešće se koristi produljivanje posudbe (16 osoba), potom pregled posuđenih knjiga (6 osoba), provjeru kašnjenja (5 osoba), povijest posudbe (2 osobe), popise (1 osoba) te pristup znanstvenim časopisima (1 osoba) iako za to nije nužna prijava u katalog nego AAI@EduHr identitet studenta.

✓ Pitanje XVI. – ocjena pomoći stručnog osoblja

Grafikon 7: ocjena stručnog osoblja Knjižnice FFZG, (1-5)

Tražena je i subjektivna ocjena stručnog osoblja knjižnice (pomoćnih knjižničara, ...) u rasponu od (1) do (5). Najčešća ocjena je (5) koju daje 46 ispitanika, slijedi ocjena (4) koju daje 8 osoba, ocjena (3) s 2 osobe, te ocjene (2) i (1) koje su dale po jedna osoba. Dva ispitanika nisu

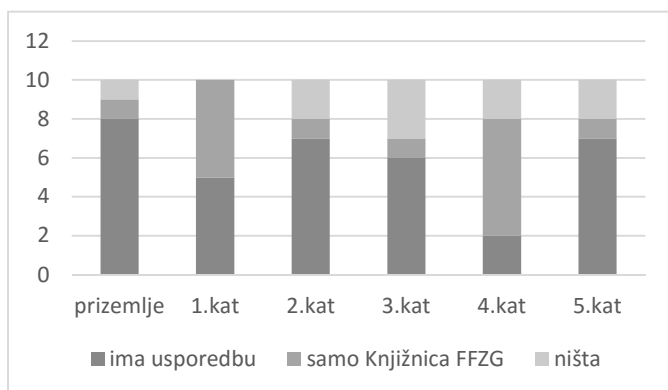
mogla procijeniti. Grafikon prikazuje distribuciju ocjena po katovima, ali treba imati na umu da ispitanici ne ocjenjuju nužno stručno osoblje kata na kojem su bili prilikom anketiranja.

✓ Pitanje XVII. – usporedba korištenja kataloga i građe

U posljednjem pitanju tražena je od ispitanika usporedba korištenja kataloga i snalaženja u Knjižnici FFZG-a i nekom drugom knjižnicom koju češće koriste te da ju navedu. Od ukupno 60 ispitanika njih je 35 dalo usporedbu knjižnica, što čini 58,3%. Broj usporedbi je 39 zato što četiri osobe daju po dvije usporedbe. Od 35 osoba koje uspoređuju njih troje nije navelo knjižnicu s kojom uspoređuje Knjižnicu FFZG-a.

Neki ispitanici najčešće koriste ili koriste samo Knjižnicu FFZG-a ili, a njih je 15, tj. 25%. Preostalih 10 ispitanika (16,7%) nije odgovorilo na pitanje.

Statistički najčešća usporedba je s Knjižnicama grada Zagreba (KGZ) – čak 48,7% ispitanika daje neku usporedbu. Slijedi Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK) s 35,9% usporedbi. Po jedna osoba uspoređuje s Gradskom knjižnicom Marka Marulića u

Splitu (2,6%), Gradskom knjižnicom Samobor (2,6%) te Narodnom knjižnicom i čitaonicom Jastrebarsko (2,6%). Preostalih 7,7% otpada na usporedbe bez konkretne knjižnice.

Grafikon 8: usporedba korištenja kataloga i građe Knjižnice FFZG i drugih knjižnica

5.4 Rasprava i zaključak

Slijedi pobliza interpretacija rezultata anketa te uspoređivanje odgovora na neka pitanja. Ponajprije valja pojasniti odabir pitanja za anketni list. Kroz 17 pitanja pokušalo se ispitati osobno iskustvo studenata Filozofskog fakulteta koji koriste usluge Knjižnice FFZG. Prethodi im upit o godini studiranja kako bi se njihove odgovore moglo dodatno paralelizirati s tom činjenicom. Anketa počinje s pitanjem o polaženju nekog oblika edukacije o korištenju kataloga i građe, a slijede i pitanja/potpitanja o formi i vremenu ukoliko su ga prošli te smatraju li ga korisnim. Ovaj slijed pitanja bio je prvenstveno usmjeren na razlučivanje studenata koji su prošli tek nedavno uvedenu uvodnu radionicu za studente prvih godina od

starijih studenata s viših godina studija koji tu mogućnost nisu imali. Ovim putem saznaje se da neki studiji (Odsjek za povijest i neki drugi) u sklopu kolegija prve godine preddiplomskog studija organiziraju edukaciju u dogovoru sa zaposlenicima Knjižnice FFZG. Time postaje jasno da su studenti koje nije obuhvatila trenutno postojeća uvodna radionica bili ovisni o inicijativama profesora. Sada je lakše shvatiti relativno nizak postotak (45%) studenata koji su prošli neku formu edukacije, a još lakše činjenicu da je broj studenata koji su prošli uvodnu radionicu⁷⁵ sličan broju studenata svih ostalih godina (trenutna 3., 4. i 5. godina, apsolvanti) koji su prošli edukaciju. Ovime se misli da je u samo dvije godine otkada je uvedena uvodna radionica postotak edukacije tim putem čak i prekoračio postotak edukacije svih ostalih studenata koji su na alternativne načine educirani ranije.

Ipak, 88,3% ispitanika smatra da zna koristiti knjižnični katalog – postotak skoro upola viši od onog koji prati pohađanje edukacije (45%). Kada ovoj činjenici pridružimo ocjenu jednostavnosti korištenja kataloga gdje ocjena (4) i (5)⁷⁶ zajedno iznose više od 70% odgovora, dobivamo odgovor zašto se korisnici toliko dobro snalaze u katalogu. S druge pak strane, korisnici koji smatraju da ne znaju koristiti katalog svi redom nisu prošli nijednu formu edukacije, a također su većinski na 3., 4., 5. godini studija ili su apsolvanti.

Knjižnični katalog koristi se u velikoj mjeri. Najviše studenata (46,7%) koristi ga na tjednoj bazi, a u istim postotcima (23,3%) na svakodnevnoj i mjesečnoj bazi. Tek manji broj ispitanika zaokružuje odgovor *skoro nikada*.

Ispitanici pokazuju visok stupanj samostalnosti u korištenju knjižničnog kataloga i lociranju građe na policama (95%; 93,3%). Na prvi pogled moguće je pretpostaviti da su skoro jednaki postotci, a da tek jedna osoba manje (57; 56 osoba) ne locira građu samostalno. Pokazalo se da to nije tako. Upravo ispitanici koji ne koriste samostalno katalog odgovaraju da samostalno lociraju građu, a upravo oni koji ne lociraju samostalno građu na policama koriste samostalno katalog. Zanimljivo, ako uzmemo u obzir pitanje *Razumijete li sustav signatura?* postotak onih koji ga razumiju (50%) je daleko manji od onog koliko ispitanika samostalno locira građu na policama (93,3%). Ovime se deducira da ispitanici ne povezuju nužno snalaženje po policama korištenjem signatura sa snalaženjem po policama općenito. Moguće je pretpostaviti da pregledavaju knjige pojedinačno, tj. da ne traže ciljano neku knjigu, ali i da ako ju već traže, da ju traže u moru drugih knjiga sličnog sadržaja. Važno je

⁷⁵ Studenti akademskih godina 2014./2015. i 2015./2016.

⁷⁶ (1) – komplicirano, (5) – vrlo jednostavno

napomenuti da 93,3% ispitanika zna što je signatura te da ih je 73,3% zadovoljno vlastitim snalaženjem po policama knjižnice.

Ocjena jednostavnosti snalaženja po policama koristeći signature nadovezuje se na prethodno ustanovljene činjenice. Taj aspekt je ocijenjen visokim ocjenama – ocjene (4) i (5) zajedno čine više od 80% svih ocjena. U manjim postotcima prisutne su i ostale, a četiri osobe nisu odgovorile ništa – upravo one koje ne znaju što je signatura.

Računala s katalogom postavljena na katovima knjižnice relativno su popularna – 80% izjavljuje da ih koristi. Što se tiče prijavljivanja u knjižnični katalog AAI@EduHr identitetom, taj aspekt nije toliko popularan. Niti pola ispitanika (48,3%) koristi mogućnost prijave, a još manje (36,7%) imenuje opcije koje prijava u knjižnični katalog nudi. Već su prije spomenute najčešće opcije: produljivanje posudbe, pregled posuđenih knjiga, provjera kašnjenja, povijest posudbe, popisi. Opcije poput uređivanja osobnih podataka, tagiranje, pregled prethodnih pretraživanja te prijedloga za nabavu nisu korištene. Bitno je naglasiti da opcije nisu bile izložene uz pitanje u anketi pa je ispitanik sam morao imenovati opcije koje koristi - pretpostavlja se da ih zna navesti ukoliko ih koristi.

Kako bi stručno osoblje Knjižnice FFZG stalno trebalo usmjeravati korisnike u problemima na koje nailaze prilikom konzultiranja kataloga i lociranja građe, odabrano je i jedno takvo pitanje za anketu. Ono traži ocjenu od (1) do (5). Pokazalo se da su korisnici ispitanici vrlo zadovoljni uslugom; čak 76,7% ispitanika daje ocjenu (5), 13,3% ocjenu (4), a ostale su zastupljene u puno manjih postotcima.

Konačno, posljednje opisno pitanje koje je tražilo usporedbu korištenja kataloga i građe u Knjižnici FFZG s nekom drugom knjižnicom koju korisnik koristi. Raspolaže se s 39 usporedbi, ponajviše s Knjižnicama grada Zagreba (19), Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu (14) te pojedinačnim usporedbama s Gradskom knjižnicom Marka Marulića u Splitu, Gradskom knjižnicom Samobor i Narodnom knjižnicom i čitaonicom Jastrebarsko.

✓ Knjižnice grada Zagreba

Spominju se tek neke pojedinačne knjižnice KGZ-a⁷⁷ : Knjižnica Tina Ujevića, Knjižnica Knežija, Prečko i Staglišće (ogranci Knjižnice Tina Ujevića), Knjižnica i čitaonica

⁷⁷ Adresar. // Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/kontakti/adresar/804> (29.4.2016.).

Bogdana Ogrizovića te Knjižnica Gajnice i Vrapče (ogranci Knjižnice Vladimira Nazora). Puno ispitanika nije pobliže definiralo koju konkretnu knjižnicu KGZ-a komentiraju.

Slijede usporedbe s konkretnim knjižnicama KGZ-a:

-, „smatram da je korištenje kataloga u ovoj knjižnici (Knjižnica FFZG) jednostavnije nego u nekim gradskim knjižnicama (npr. Knežija)“ (Prizemlje, 5/10⁷⁸)

-, „FFZG ima najjednostavniju knjižnicu za korištenje, sama sve mogu naći. Signature i raspored knjiga po gradskim knjižnicama (Bogdan Ogrizović, Gajnice, Vrapče) ni knjižničari, a ni bog ne razumije“ (3.kat, 8/10)

- „slično je (u Knjižnici FFZG) kao u Knjižnici Tin Ujević“ (4.kat, 6/10)

-, „inače koristim knjižnice u Prečkom i Staglišću, ali tamo nema kataloga“ (5.kat, 1/10)

-, „u odnosu na Knjižnicu Bogdana Ogrizovića organiziranija što se tiče rasporeda knjiga“ (5.kat, 9/10)

Neke druge usporedbe s KGZ-om:

-, „jednostavnije je u odnosu na KGZ“ (1.kat, 2/10)

-, „koristim još KGZ i jednako su dobre“ (1.kat, 7/10)

-, „podjednako dobro se snalazim u Knjižnici FFZG-a kao i u Knjižnicama grada Zagreba“ (2.kat, 1/10)

-, „u gradskim se knjižnicama teže snalazim te više oslanjam na pomoć knjižničara“ (2.kat, 3/10)

-, „u usporedbi s katalogom KGZ-a rjeđe se koristim katalogom K(njižnice) FFZG, a kvaliteta kataloga je otprilike jednaka“ (2.kat, 5/10)

✓ Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

Druga po zastupljenosti u usporedbama je NSK u Zagrebu. Slijedi nekoliko usporedbi s Knjižnicom Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

⁷⁸ Čitaj: ispitanik anketnog lista pod brojem 5/10, prizemlje

-,,(Knjižnica FFZG) neusporedivo bolja od KGZ i NSB, prvenstveno zbog pristupačnih knjižničara“ (Prizemlje, 2/10)

-,u NSK se pogubim i naletila sam na neljubazno osoblje (...)“ (Prizemlje, 7/10)

-,moj subjektivni dojam je da su police (Knjižnice FFZG) posložene puno bolje po signaturama nego u NSK“ (Prizemlje, 9/10)

-,jednostavnije i bolje se snalazim u Knjižnici FFZG nego u NSB ili KGZ“ (1.kat, 4/10)

-,,(koristim i) NSK, Knjižnica FFZG je pristupačnija i jednostavnija“ (2.kat, 4/10)

-,npr. NSB, puno je konfuzniji (katalog)“ (3.kat, 6/10)

-,odlično se snalazim u Knjižnici FFZG za razliku od NSK“ (3.kat, 7/10)

-,Knjižnica FFZG mi se po tom pitanju čini bolja i od NSB-a i od mnogih drugih knjižnica“ (5.kat, 2/10)

-,ovdje (Knjižnica FFZG) je lakše nego u NSB, zato i jesam stalno ovdje“ (5.kat, 6/10)

✓ Gradska knjižnica Marka Marulića, Split

-,lakše se snalazim u Knjižnici FFZG od Gradske knjižnice u Splitu“ (1.kat, 3/10)

✓ Gradska knjižnica Samobor

-,Gradska knjižnica Samobor: Knjižnica FFZG je mnogo praktičnija za samostalnu uporabu“ (5.kat, 5/10)

✓ Narodna knjižnica i čitaonica Jastrebarsko

Prenosimo i usporedbu korisnika koji koristi knjižnicu u Jastrebarskom iako se direktno ne tiče korištenja kataloga i građe kako se tražilo u pitanju:

-,u Knjižnici FFZG osoblje je ljubaznije nego u ostalim knjižnicama (npr. knjižnicama u Zagrebu i mom gradu, Jastrebarskom)“ (Prizemlje, 10/10)

Ispitanici pokazuju visok stupanj zadovoljnosti Knjižnicom Filozofskog fakulteta. Ponajviše ističu pristupačnost Knjižnice, ljubazno osoblje i ugodnu atmosferu (npr. ispitanik s 3.kata, 1/10), a 15% studenata koristi samo Knjižnicu Filozofskog fakulteta. Jedan ispitanik (5.kat 10/10) kaže: „Trenutno koristim samo ovu knjižnicu i odlična mi je, u svakom pogledu, pogotovo zbog radne atmosfere, ali i izbora literature“. Drugi ispitanik pak izjavljuje: „Ova knjižnica mi je zakon!“. S druge strane, neki smatraju da je komplicirana (npr. ispitanik s 5. kata 4/10), da neke literature ima premalo (npr. ispitanik s 5. kata 8/10 koji studira skandinavistiku) te da „ljudi koji rade u knjižnici trebaju biti malo ljubazniji“ (ispitanik s prizemlja, 1/10).

6. Zaključak

Pokazalo se da su ispitani studenti i korisnici Knjižnice Filozofskog fakulteta vrlo zadovoljni uslugama koje im ona nudi. Korištenje knjižničkog kataloga i lociranje građe na policama im nije strano, ali nije ni izvanredno. Uzimajući u obzir da im to često nije prioritet, poznaju osnove korištenja važne za svakog studenta Filozofskog fakulteta. Tomu u prilog ide činjenica da smatraju da je Koha – knjižnični katalog Knjižnice – jednostavna za koristiti. Stupanj edukacije o Knjižnici je prosječan te postoji potreba za daljnjim radom na edukaciji studenata. Ipak, napredak je vidljiv s novim programima za studente prvih godina, a i one starije ako žele prisustvovati samostalnim radionicama Knjižnice. Valja imati na umu da studenti u svakom trenu mogu tražiti pomoć od pomoćnih knjižničara ili pak voditelja zbirke, ali u okviru profesionalne samostalnosti koja će se od njih tražiti, ako se već ne traži, svi bi trebali stremiti što većem stupnju vlastite informacijske pismenosti koja uključuje i korištenje knjižnice. Edukaciju korisnika organizira i provodi knjižnica, ali važno je da upravo korisnici trebaju pokazati volju i želju za napredovanjem. Tek tada edukacija postiže najkvalitetniji učinak.

7. Literatura

Adresar. // Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/kontakti/adresar/804> (8.5.2016.).

Akeroyd, J. Budućnost visokoškolskih knjižnica. // Slobodan pristup informacijama : 4. i 5. okrugli stol : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. Str. 8-11.

Andrić, B.; Idbek, R.; Kotur, B. WebPAC Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku : studija uporabljivosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 50-61. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/93> (8.5.2016.).

Antelman, K.; Lynema, E.; Pace, A. K. Toward a twenty-first century library catalog. // Information technology and libraries 25(2006), str. 128-139. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/8177/> (8.5.2016.).

Barbarić, A. Istraživanje upravljanja WebPAC-om u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 45, 3/4(2002), str. 93-104.

Barbarić, A. Povijesni pregled razvoja OPAC-a. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 46, 3/4(2003), str. 48-58. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/87> (8.5.2016.).

Centar za potporu e-učenju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://cpeu.ffzg.unizg.hr/> (8.5.2016.).

Edukacija za studente. // Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/usluge/edukacija/studenti> (8.5.2016.).

Egunjobi, R. A.; Awoyemi, R. A. Library automation with Koha. // Library Hi Tech News 29, 3(2012), str. 12-15. Dostupno na: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/07419051211241868> (8.5.2016.).

Emanuel, J. Next generation catalogs: what do they do and why should we care? // Reference & User Services Quarterly 49, 2(2009), str. 117-120. Dostupno na: http://www.jstor.org/stable/20865212?seq=1#page_scan_tab_contents (8.5.2016.).

Francisco Partners to acquire Endeavor Information Systems from Elsevier. // Library technology guides. Dostupno na: <http://www.librarytechnology.org/diglib-fulldisplay.pl?SID=20090728882568359&RC=12272&code=pr&Row=4> (8.5.2016.).

Glavica, M. Kronologija događanja relevantnih za implementaciju softvera u Knjižnici Filozofskog fakulteta. // Koha : kronologija implementacije. Dostupno na: https://saturn.ffzg.hr/koha/index.cgi?kronologija_implementation (8.5.2016.).

Glavica, M. Slobodni softver u otvorenoj knjižnici : začeci informatizacije u knjižnicama Filozofskog fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 70-77.

Glavica, M. Usmeno priopćenje (28.4.2016.).

Hebrang Grgić, I.; Miočić, P. Searching for information sources: students' behaviour in electronic environment. // MIPRO 2012 : 35th international convention : mipro proceedings / Biljanović, Petar (ur.). Rijeka : Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics , 2012. Str. 1491-1495.

Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995.

Ivakić, M. Obrazovanje korisnika za društvo znanja. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 117-129.

Ivanjko, T. Priopćenje mailom (9.5.2016.).

Izvori i pretraživanje psihologijske literature. // ECTS Informacijski paket za akademsku godinu 2015/2016. Dostupno na: <https://theta.ffzg.hr/ECTS/Predmet/Index/1386> (8.5.2016.).

Jurković, M. Knjižnica Filozofskoga fakulteta – od želja do realizacije. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 10-23.

Khurshid, Z.; Ahmed, S. S. From online catalogs to library portals: empowering users. // VINE 37, 3(2007), str. 275-283. Dostupno na: <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/03055720710825609> (8.5.2016.).

Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2016. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (8.5.2016.).

Krajna, T.; Martek, A. Implementacija standarda i protokola u integrirane knjižnične sustave. // Knjižnice : kamo i kako dalje? : knjižnice i očuvanje kulturne baštine : knjižnice bez granica: digitalni repozitoriji : knjižnični softver : zbornik radova. / 11. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Opatija, 01.-04. travnja 2009. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 191-196.

Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Melinščak Zlodi, I. Usmeno priopćenje (5.5.2016.).

Mihel, I. Misija, vizija, vrijednosti, sadržaji i adaptibilnost. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 38-50.

Mišetić, M.; Raos, N. Knjižnične zbirke Filozofskoga fakulteta. // Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 24-35.

Numerus currens. // Proleksis enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/56275/> (8.5.2016.).

OCLC. Online catalogs: what users and librarians want : an OCLC report. Dostupno na: <https://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs.en.html> (8.5.2016.).

Rajter, Ž. Od konceptualnih modela preko OPAC-a treće generacije do slijedeće generacije knjižničnog sustava. // 15. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske strukture : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 175-184.

Salatić, B. Kakav knjižnični softver trebamo? // Knjižnice : kamo i kako dalje? : knjižnice i očuvanje kulturne baštine : knjižnice bez granica: digitalni repozitoriji : knjižnični softver : zbornik radova. / 11. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Opatija, 01.-04. travnja 2009. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 197-202.

Signatura. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2016. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55880> (8.5.2016.).

Sinikara, K. Edukacija korisnika u finskim sveučilišnim knjižnicama. // Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 11-19.

Standard i smjernice razvoja i uvođenja najbolje prakse u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Prijedlog nacrt. 2008. Dostupno na: https://www.fer.unizg.hr/_download/repository/Standardi_i_smjernice-listopad_2008_2_3_2-1.pdf (8.5.2016.).

Tokić, I.; Mihalić, I.; Takač, M. Edukacija korisnika specijalne knjižnice : obveza ili prilika? Edukacija korisnika i knjižničnoga osoblja / 5.dani specijalnoga knjižničarstva Hrvatske, Opatija, 10. i 11. travnja 2003. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 180-185.

Wang, Y.; Dawes, T. A. The next generation integrated library system: a promise fulfilled. // Information Technology and Libraries 31, 3(2012), str. 76-84. Dostupno na: <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ital/article/view/1914> (6.5.2016.).

Wilson, K. OPAC 2.0: next generation online library catalogues ride the Web 2.0. wave! // Online Currents 21, 10(2007), str. 1-9. Dostupno na: http://epubs.scu.edu.au/lib_pubs/11/ (6.5.2016.).

Zakon o knjižnicama. // Narodne novine, 105(1997.) Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html (13.5.2016.).

8. Popis priloga

Grafikon 1: Edukacija o knjižničnom katalogu i korištenju građe, raspodjela po katovima ...	16
Grafikon 2: Oblik edukacije o korištenju knjižničnog kataloga i građe.....	17
Grafikon 3: Ocjena jednostavnosti korištenja kataloga Knjižnice FFZG (1-5)	18
Grafikon 4: učestalost korištenja knjižničnog kataloga i građe Knjižnice FFZG	19
Grafikon 5: ocjena jednostavnosti snalaženja po policama Knjižnice FFZG, (1-5)	20
Grafikon 6: korištenje mogućnosti prijave u katalog Knjižnice FFZG.....	21
Grafikon 7: ocjena stručnog osoblja Knjižnice FFZG, (1-5)	21
Grafikon 8: usporedba korištenja kataloga i građe Knjižnice FFZG i drugih knjižnica	22
Slika 1: Sučelje kataloga Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 6.5.2016.	8
Prilog 1: primjeri signatura u Knjižnici Filozofskog fakulteta	33
Prilog 2: ogledni primjerak ankete	34

Marasović, T. Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji. Split : Književni krug, 1994.
→ **CC05.31 MAR g**

(CC – Zbirka arheologije; 05.31 – klasifikacijska podjedinica Rani srednji vijek u Hrvatskoj;
MAR – prva tri slova autora; g - početno slovo glavnog stvarnog naslova knjige)

IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. → **BG04.6 IFLA**

(BG – Zbirka informacijskih znanosti; 04.6 – klasifikacijska podjedinica Rukovanje knjižničnom građom i zaštita; IFLA – kako je autor korporacijski, uzimaju se samo početna slova glavnog stvarnog naslova)

Horvat, Joža. Svjedok prolaznosti. Zagreb : Neretva, 2005. → **D05.1 HOR.J s**

Horvat, Josip. Preživjeti u Zagrebu : dnevnik 1943-1945. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1989. → **D05.1 HOR.JO p**

Horvat, Jasna. Az. Zagreb : Naklada Ljevak, 2009. → **D05.1 HOR.JA a**

(na ova tri primjera vidi se slučaj kada u istoj zbirki, u istoj klasifikacijskoj podjedinici imamo više autora jednakog prezimena)

ANKETNA PITANJA za istraživanje „Korištenje knjižničnog kataloga i građe u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu“ (završni rad)

➤ Anketa ima 17 pitanja na koja se odgovara zaokruživanjem ponuđenih odgovora ili nadopunom vlastitim riječima. Tiču se Vašeg osobnog iskustva u Knjižnici FFZG-a te se odnose isključivo na Knjižnicu FFZG-a, ako drugačije nije navedeno.

Studiram na __ godini na studiju/studijima _____ FFZG-a.

1. Prošao/la sam neki oblik edukacije o korištenju kataloga i snalaženja u Knjižnici FFZG-a.

a) da

b) ne

2. Ako da, kakav i kada? _____.

3. Ako ste ga prošli, smatrate li da Vam je pomogao po tom pitanju?

a) da

b) ne

4. Smatrate li da znate koristiti katalog Knjižnice FFZG-a?

a) da

b) ne

5. Ocijenite jednostavnost korištenja kataloga Knjižnice FFZG-a (1-5): ____

6. Ocijenite učestalost korištenja kataloga i knjižnične građe u Knjižnici FFZG-a.

a) često/ svakodnevno

b) ponekad/tjedno

c) rijetko/mjesečno

d) skoro nikada

7. Koristite li samostalno katalog?

a) da

b) ne

8. Locirate li samostalno građu na policama?

a) da

b) ne

Prizemlje

Okreni stranicu! ☺

9. Jeste li zadovoljni vlastitim snalaženjem po policama knjižnice?

- a) da
- b) djelomično
- c) ne

10. Znete li što je signatura?

- a) da
- b) ne

11. Razumijete li sustav signatura?

- a) da
- b) djelomično
- c) ne

12. Ocijenite jednostavnost snalaženja po policama koristeći signature (1-5): _____

13. Koristite li računala s katalogom postavljena na katovima knjižnice?

- a) da
- b) ne

14. Koristite li mogućnost prijave u katalog?

- a) da
- b) ne

15. Ako da, koje opcije koristite:

16. Pomoć stručnog osoblja (pomoćnih knjižničara,...) ocijenio/la bih (1-5) _____

17. Usporedite vlastito korištenje kataloga i snalaženje u Knjižnici FFZG-a s nekom drugom knjižnicom koju češće koristite (navedite koju!)

Hvala na pomoći!

Prizemlje

Korištenje građe u Knjižnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu

Sažetak

Fakultetske knjižnice imaju važnu ulogu u promicanju informacijske pismenosti među studentima. Kao primjer poslužila je Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu koja marljivo radi na poboljšanju edukacije za studente. Istraživanje se koncentriralo na studentima i njihovom znanju u korištenju knjižnične građe i kataloga. Uz to, kratak prikaz razvoja OPAC-a, knjižničnog softvera Kohe te potrebe za edukacijom daje širi kontekst u razumijevanju trenutnog stanja i razvoja Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Ključne riječi: Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu, fakultetska knjižnica, informacijska pismenost, OPAC, Koha, edukacija u knjižnicama

Summary

Faculty libraries have an important role in promoting information literacy among students. Library of the Faculty of Humanities and Social Sciences Zagreb served as an example of improvement education for students. Research was concentrated on students and their knowledge of using library materials and catalog. Besides that, short review of OPAC development, Koha Library Software and need for education gives wider context in understanding current situation and development of Library of the Faculty of Humanities and Social Sciences Zagreb.

Keywords: Library of the Faculty of Humanities and Social Sciences Zagreb, faculty library, information literacy, OPAC, Koha, library education

Biografija

Petra Jeršek rođena je 1994. godine. Osnovnu školu završava u Svetom Križu Začretju, a srednju školu u Gimnaziji Antuna Gustava Matoša u Zaboku (prirodoslovno-matematičko usmjerenje). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2013. godine upisuje dvopredmetni studij arheologije i informacijskih znanosti. Stipendistica je Sveučilišta u Zagrebu za akad. god. 2015./2016.